

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра фінансів і економіки природокористування

104 - 106

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної підготовки та проведення практичних занять
з дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств»
для студентів спеціальності 7.050104 «Фінанси»

та природокористування

Рекомендовано
методичною комісією зі
спеціальності «Фінанси»
протокол № 1 від 24.09.10

Рівне 2011

Методичні вказівки до самостійної підготовки та проведення практичних занять з дисципліни “Фінансова санація та банкрутство підприємств” для студентів спеціальності 7.050104 „Фінанси” / Мельник Л.М., Веремеєнко Т. С. – Рівне: НУВГП . – 2011, – 40 с.

Упорядники: Л.М. Мельник, к.е.н., доцент, Т. С. Веремеєнко, асистент

Відповідальний за випуск: В.І. Павлов, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економіки природокористування.

Зміст

	стор.
1. Загальні вказівки	3
1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни	3
1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни	3
2. Завдання до виконання практичних занять	4
2.1. Основи фінансової санації підприємств.....	4
2.2. Планування фінансового оздоровлення підприємства.....	7
2.3 Контролінг.....	12
2.4. Оцінювання санаційної спроможності підприємства.....	18
2.5. Види санації та її фінансове забезпечення.....	24
2.6. Реструктуризація підприємства.....	27
2.7. Методи державної фінансової підтримки санації підприємств.....	31
2.8. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємства.....	33
2.9. Санаційні аспекти комерційних банків.....	36
3. Перелік тем для самостійної роботи студентів.....	39

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи знань з методології та практичного здійснення фінансової санації, банкрутства підприємств, фінансового забезпечення ліквідаційних процедур.

Після вивчення даної дисципліни студенти повинні знати:
сутність фінансової санації та банкрутства;
загальні методологічні принципи проведення санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
форми і методи державної фінансової підтримки санації суб'єктів господарювання;

економіко – правові аспекти проведення санації;

Після вивчення даної дисципліни студенти повинні вміти:

складати план санації;

проводити санаційну реструктуризацію суб'єктів господарювання;

проводити санаційний аудит;

обирати оптимальні рішення щодо фінансування санації.

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

1. Закон України „Про банкрутство”
2. Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30.06.99.
3. Банкротство в Украине. Сборник нормативных актов / Ананченко А.Э., Арсирый Е.А., Гуртовой В.В. – Харьков: Эспада, 2001. – 296 с.
4. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. Навчальний посібник К.: ЦНЛ, 2005.- 504 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: Навч.пос.-К.:ЦУЛ, 2003,-224 ст.
6. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств.-К.: Знання, 2002.-294 ст.
7. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико – методологічні засади та практичний інструментарій. - К.: КНЕУ, 2001. – 580 с.

8. Павловська О.В. та ін. Фінансовий аналіз : Навч.метод.пос. для самост.вивч. дисципл.-К.:КНЕУ, 2002.-388 ст.

9. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств Навчальний посібник - К.: КНЕУ, 2005.-412 с.

10. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств Підручник .-К.:Кондор, 2006.-380 с

11. Управління фінансовою санацією підприємств. Навчальний посібник /С.Я. Салила, О.І. Дацій, Н.В. Несторенко, О.В. Серебряков .- Запоріжжя: ГУ ЗІДМУ, 2005.-238

12. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник .-К.: А.С.К. , 2005. – 240 с.

13. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник/ За ред Кірейцева .- К. : ЦНЛ, 2004.-531 с.

1.Завдання до виконання практичних занять

2.1. Основи фінансової санації підприємств

План.

1. Сутність фінансової санації. Типи санаційних заходів.
2. Форми проведення санації
3. Модель фінансової санації.
4. Критерії ефективності санаційних заходів на підприємстві.

Основні поняття теми:

Санація — це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення и відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді.

Санація — це сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення. Економічним змістом санації є відновлення платоспроможності й фінансової стійкості підприємства.

Реструктуризація суб'єкта господарювання — це проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів,

спрямованих на зміну структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, що здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність, ефективність виробництва.

Санатор – фізична чи юридична особа, яка має намір взяти фінансову чи іншого роду матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Тестові завдання:

1. Фінансова санація це:

- а) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, здійснюваних власником боржника, інвестор, з метою запобігати його ліквідації, вдавшись до реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів у межах чинного законодавства до початку порушення справи про банкрутство;
- б) це система не примусових і примусових заходів, спрямованих на збільшення обсягів капіталу до необхідного рівня протягом визначеного періоду з метою відновлення ліквідності та платоспроможності й усунення порушень, які призвели комерційний банк до збиткової діяльності або скрутного фінансового стану, а також наслідків цих порушень;
- в) проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну його структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва;
- г) система антикризового управління, яка має на меті ефективне використання фінансового механізму для запобігання банкрутству та проведення фінансового оздоровлення підприємства.

2. Які є етапи фінансової санації:

- а) визначення доцільності і можливості проведення санації – на основі результатів діагностики банкрутства приймаються принципові рішення про проведення санації;
- б) аналіз відхилень фактичних показників від запланованих та вироблення на цій основі пропозицій щодо корекції планів або усунення перешкод на шляху їх виконання;

- в) комплекс послідовних, взаємозв'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді;
- г) процедура ліквідації неспроможного підприємства, яка здійснюється поза судовими органами на підставі рішення власників або угоди, укладеної між власниками даного підприємства та кредиторами і під контролем кредиторів.

3. Скільки існує типів санаційних заходів:

- а) 4 типи;
- б) 6 типи;
- в) 3 типи;
- г) 5 типи.

4. На які типи поділяються санаційні заходи:

- а) виробничо - технічні - пов'язані з модернізацією і оновленням виробничих фондів із зниженням простоїв;
- б) розширення інноваційної діяльності, направленої на розробку нових товарів з урахуванням ринкових вимог і стратегії підприємства;
- в) завдання, які спрямовані на підвищення достовірності інформації для потреб користувача, в результаті чого надається висновок про велику кількість предметів перевірки;
- г) на основі стратегії розробляють програму санації, тобто програму спрогнозованих і взаємопов'язаних заходів, спрямованих на вихід п-ва з фінансової кризи.

5 Метою санації є:

- а) поліпшення соціального стану;
- б) покриття виробничо- технічних показників;
- в) формування фінансових ресурсів;
- г) контроль за проведенням санацій.

6. Які є види злиття:

- а) абсолютне;
- б) порівняльне;
- в) конкретно по галузях;

г) горизонтальне.

7. Що означає поняття «санатор»:

- а) фізична чи юридична особа, яка має намір взяти фінансову чи іншу матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у кризі;
- б) особа, яка пов'язана із модернізацією і оновленням виробничих фондів;
- в) фізична особа, що покриває поточні збитки і усуває причини їх виникнення;
- г) фізична чи юридична особа, яка створює системи перепідготовки кадрів, пошук і пропозиція альтернативних місць.

8. За формальними ознаками розрізняють такі види санації:

- а) санація без залучення додаткових фінансових ресурсів на підприємство;
- б) санація із залученням нового фінансового капіталу;
- в) санація із збереженням юридичного статусу підприємства боржника;
- г) вірні відповіді а і б.

9. Форми санації підприємства поділяється на :

- а) проведення боргу на будь-яку юридичну особу;
- б) державне пільгове кредитування;
- в) цільовий банківський кредит;
- г) всі відповіді правильні.

10. Критерії ефективності санаційних заходів поділяються:

- а) абсолютна;
- б) порівняльна-обчислювальна;
- в) синергічна;
- г) всі відповіді правильні.

2. 2. Планування фінансового оздоровлення підприємства

План.

1. Методи та принципи планування.
2. План фінансової санації підприємства.
3. Планування санаційних заходів на принципах бюджетування.

4. Моніторинг реалізації заходів плану санації.

Основні поняття теми:

Цільова направленість — це чітко визначена кінцева ціль. На практиці виокремлюють такі основні цілі: господарсько-економічну та виробничо - технологічну, науково-технічну, соціальну, екологічну.

Бюджетування — це технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, одержаних від бізнесу на всіх рівнях управління, що дозволяв аналізувати прогнозовані та отримані фінансові показники.

Управлінський облік — це система управління затратами, яка включає облік, систематизацію та аналіз використання ресурсів у минулих періодах з метою отримання базової інформації для оцінки наслідків фінансово-господарської діяльності підприємства чи окремих операцій у плановому періоді.

Досудова санація — це система заходів (реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових та ін.) для відновлення платоспроможності боржника, які здійснюються власником підприємства-боржника з метою запобігання його ліквідації.

Тестові завдання :

1. Розробка планів санації здійснюється відповідно до Закону України:

- а) “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”;
- б) “Про банкрутство”;
- в) “Про відновлення платоспроможності боржника”;
- г) “Про відновлення платоспроможності та банкрутство”.

2. Хто вперше сформулював загальні принципи планування:

- а) А. Кінсі;
- б) Н. Луман;
- в) А. Файоль;
- г) М. Фуко.

3. При фінансовому оздоровленні підприємства використовують такі специфічні принципи:

- а) необхідності, точності, гнучкості;
- б) системності, безперервності, збалансованості;
- в) точності, системності, цілісності;
- г) повноти, ефективності, ясності.

4. Принцип системності означає:

- а) необхідність вибору кращого варіанта на всіх стадіях планування з декількох можливих альтернатив;
- б) збалансований облік ресурсів і можливостей підприємства;
- в) комплексне дослідження планування, що охоплює всі сфери діяльності підприємства;
- г) використання сучасних інформаційних технологій та комп'ютерної техніки.

5. Створення таких умов, за яких досягається стійкий запланований режим процесу санаційних заходів притаманно принципу:

- а) безперервності;
- б) стійкості;
- в) планування;
- г) збалансованості.

6. План санації складається із:

- а) вступу і 4 розділів;
- б) 4 розділів;
- в) вступу і 3 розділів;
- г) 5 розділів.

7. Другий розділ плану санації має назву:

- а) стратегія санації та вибір цілей;
- б) план санаційних заходів;
- в) ефективність санації;
- г) заходи щодо організації плану санації.

8. Існують такі методи планування:

- а) балансовий, матричний, нормативного планування;

- б) балансовий, статистичний, фактичний;
- в) екстраполяція, нормативний, ефективний;
- г) вартісного аналізу, інтерполяція, оптимізація.

9. Залежно від принципів визначення кінцевих та проміжних значень планових показників розрізняють метод:

- а) ресурсний та цільовий;
- б) експериментально - статистичний;
- в) балансовий та матричний;
- г) екстраполяції та інтерполяції.

10. Який метод планування полягає у розробці плану на підставі динаміки фактичних показників:

- а) екстраполяції;
- б) інтерполяції;
- в) нормативного планування;
- г) матричний.

Завдання для розрахунків :

Відповідно до виданих матеріалів викладачем студенти повинні спрогнозувати можливість банкрутства підприємства за трьома моделями:

1. Модель Альтмана
2. Модель Спрінгейта
3. Модель Ліса

Розрахунки проводити в табличній формі. Зразок представлений в моделі Альтмана.

Модель Альтмана (розроблена в 1968 році і відома також під назвою «розрахунок Z-показника» — інтегрального показника рівня загрози банкрутства):

$$Z = 1,2 A + 1,4 B + 3,3 C + 0,6 D + 1,0 E \quad (1)$$

Це п'ятифакторна модель, де факторами є окремі показники фінансового стану підприємства: A — робочий капітал / загальна вартість активів; B — чистий прибуток / загальна вартість активів; C — чистий дохід / загальна вартість активів; D — ринкова капіталізація

компанії (ринкова вартість акцій) / сума заборгованості; E — обсяг продажу / загальна вартість активів.

Значення показника « Z » так пов'язане з імовірністю банкрутства:

$Z \leq 1,8$ — дуже висока;

$1,81 \leq Z \leq 2,70$ — висока;

$2,71 \leq Z \leq 2,99$ — можлива;

$Z \geq 3,00$ — дуже низька.

За деякими джерелами, точність прогнозування банкрутства згідно з цією моделлю становить 95%.

Таблиця 1

Модель Альтмана					
	Показник	Значення	Показник	Значення	Відношення
A	робочий капітал		загальна вартість активів		
B	чистий прибуток		загальна вартість активів		
C	чистий дохід		загальна вартість активів		
D	ринкова капіталізація компанії		сума заборгованості		
E	обсяг продажу		загальна вартість активів		

Модель Спрінгейта

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D, \quad (2)$$

де A — робочий капітал / загальна вартість активів; B — прибуток до сплати податків та процентів / загальна вартість активів; C — прибуток до сплати податків / короткострокова заборгованість; D — обсяг продажу / загальна вартість активів.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, проте з часом цей показник зменшується. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом.

Модель Ліса

$$Z = 0,063 A + 0,092 B + 0,057 C + 0,001 D, \quad (3)$$

де A — оборотні активи / загальна вартість активів; B — операційний прибуток / загальна вартість активів; C — нерозподілений прибуток / загальна вартість активів; D — власний капітал / позиковий капітал.

При розрахунку загрози банкрутства за моделлю Ліса граничне значення $Z = 0,037$, нижче якого виникає висока загроза банкрутства.

2.3. Контролінг (3 год.)

План.

1. Сутність завдання та функції контролінгу.
2. Система раннього попередження та реагування. Прогнозування банкрутства.
3. Методи контролінгу

Основні поняття теми:

Контролінг - функціональна система планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення керівництва підприємством.

Контролінг — це спеціальна, саморегулівна система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства (зокрема фінансового менеджменту) і включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль та внутрішній консалтинг

Система раннього попередження та реагування (СРПР)— це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть насуватися на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища. СРПР розглядається як один з важливих інструментів системи контролінгу.

Бенчмаркінг (від англ. benchmarking) — це перманентний, безперервний процес порівняння товарів (робіт, послуг), виробничих процесів, методів та інших параметрів досліджуваного підприємства (структурного підрозділу) з аналогічними об'єктами інших підприємств чи структурних підрозділів.

Вартісний аналіз - один з найдієвіших інструментів скорочення собівартості продукції, зокрема витрат на сировину та матеріали. У процесі аналізу досліджуються всі без винятку характеристики продукту, статті калькуляції з метою виявлення резервів зниження собівартості. За оцінками західних експертів, успішний вартісний аналіз може виявити резерви зниження витрат в розмірі до 20% повної собівартості продукції.

Тестові завдання :

1. Що не відносять до умов функціонування контролінгу?

- а) наявність філософії фірми, тобто розробленої системи узгодження цілей її генерального менеджменту;
- б) застосування планування, що ґрунтується на системі прямого і зворотного зв'язку, з циклічним аналізом планових і фактичних показників;
- в) розроблена система обліку повних затрат і система обліку сум покриття;
- г) активізація матеріальних чинників.

2. Контролінг як один з механізмів та інструментів майстерності економічного управління, дає змогу прогнозувати:

- а) господарську й комерційну ситуацію;
- б) фінансову ситуацію;
- в) податкову;
- г) екологічну.

3. Основна мета контролінгу:

- а) інформаційна та консультативна підтримка прийняття управлінських рішень;
- б) орієнтація управлінського процесу на досягнення всіх цілей, що стоять перед організацією;
- в) забезпечення результативності управлінського процесу;
- г) створення й забезпечення функціонування загальної інформаційної системи управління підприємством.

4. Що не входить до підготовчого етапу контролінгу?

- а) аналіз економічного стану підприємства;
- б) аналіз звіту про прибутки і збитки;
- в) облік доходів і витрат;
- г) облік суми покриття витрат.

5. Що відносять до етапу проведення контролінгу?

- а) платоспроможність;
- б) диференціація видів витрат;

- в) планування;
- г) вірні відповіді б) і в).

6. Контролінг як система підтримки управлінських рішень був уперше запроваджений на підприємствах:

- а) у Німеччині;
- б) у США;
- в) у Великобританії;
- г) у Нідерландах.

7. Основні види контролінгу

- а) стратегічний і оперативний;
- б) операційний і спекулятивний;
- в) фінансовий та аналітичний;
- г) вірної відповіді немає.

8. Скільки співробітників налічує служба контролінгу:

- а) 2;
- б) 3-4;
- в) 4;
- г) 5-6.

9. Послідовність робіт із впровадження системи контролінгу на підприємстві така:

- а) проведення комплексного дослідження наявної системи планування та обліку витрат на підприємстві, розробка методичних положень для перетворення системи планування на підприємстві, розробка методичних положень для збору даних службою контролінгу на підприємстві, впровадження системи збору даних для служби контролінгу;
- б) проведення комплексного дослідження наявної системи планування та обліку витрат на підприємстві, розробка методичних положень для збору даних службою контролінгу на підприємстві, впровадження системи збору даних для служби контролінгу, розробка методичних положень для перетворення системи планування на підприємстві;
- в) розробка методичних положень для збору даних службою контролінгу на підприємстві, впровадження системи збору даних

для служби контролінгу, розробка методичних положень для перетворення системи планування на підприємстві, проведення комплексного дослідження наявної системи планування та обліку витрат на підприємстві;

- г) впровадження системи збору даних для служби контролінгу, розробка методичних положень для збору даних службою контролінгу на підприємстві, розробка методичних положень для перетворення системи планування на підприємстві, проведення комплексного дослідження наявної системи планування та обліку витрат на підприємстві.

10. Чинники, які не впливають на швидкість впровадження системи контролінгу:

- а) економічний і соціальний ефект від впровадження;
б) узгодженість із корпоративною культурою та з методами інформаційного забезпечення управління;
в) складність системи;
г) фінансове становище на підприємстві.

Завдання для розрахунків:

Задача 1 Маржинальний прибуток на одиницю реалізованої продукції становить 5 грн.; умовно-змінні витрати на одиницю продукції дорівнюють 4 грн.; умовно-постійні витрати на виробництво товарної продукції — 600 тис. грн. Обчислити виручку від реалізації та обсяг реалізації продукції в точці беззбитковості.

На практиці точку беззбитковості, як правило, знаходять, обчислюючи в ній виручку від реалізації або кількість реалізованої продукції. З цією метою застосовують такі математичні формули:

$$B = \frac{F}{1 - \frac{v}{p}}, \quad (4)$$

$$O = \frac{F}{p - v}, \quad (5)$$

де B — виручка від реалізації в точці беззбитковості, грн.;

O — обсяг реалізованої продукції в цій точці, шт. (або інші натуральні одиниці);

F — умовно-постійні витрати на випуск товарної продукції, грн.;

p — оптова ціна одиниці продукції, грн.;

v — умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн.

Задача 2. Відомо, що додаткова заробітна плата складає 25% основної, втрати від браку складають 5% від величини всіх змінних витрат на виготовлення виробу А. Загальновиробничі витрати складають 120% матеріальних витрат та витрат на утримання та експлуатацію машин та обладнання, загальногосподарські витрати складають 130% позавиробничі витрати - 30% відповідно.

Протягом попереднього періоду вдалось виготовити та реалізувати 20 виробів А. Протягом звітнього періоду планується виготовити 50 виробів А. Умовно-постійні витрати не змінюються в межах обсягу виробництва від 1 до 50 шт.

На виріб А склалась ринкова ціна 260 грн.

На наступний період планується отримати:

а) 5000 прибутку (до оподаткування);

б) 5000 чистого прибутку.

Планується зростання постійних витрат на 500 грн., а платежі з прибутку 10%.

Визначити:

1. Фінансові результати підприємства за попередній період.

2. Обсяг замовлень, при якому виробництво виробу А було б не збитковим (точку беззбитковості).

3. Обсяги реалізації, що дозволять отримати зазначені вище фінансові результати.

Вихідні, дані, про калькуляцію ціни виробу А, що являється, основною продукцією підприємства, розміщені в таблиці

Таблиця 2

Показники	Варіант1	Варіант2	Варіант3	Варіант4	Варіант5
Основні матеріали	10	12	14	16	8
Покупні напівфабрикати	20	22	24	26	18

Основна зарплата	15	17	19	21	13
Додаткова зарплата	?	?	?	?	?
Витрати на експлуатування	30	32	34	36	28

1. Для розрахунку фінансових результатів підприємства справедливий запис:

$$Pr/36 = K * p - (K * v + F), \quad (6)$$

де K - обсяг виробництва (шт.).

2. Формули для розрахунку точки беззбитковості зазначені в попередній задачі.

3. Плановий прибуток звітного періоду розраховується:

$$Pr_{зв} = (B_{зв} - B_{п.р.}) * (1 - v/p), \quad (7)$$

де $B_{п.р.}$ — поріг рентабельності;

$B_{зв} - B_{п.р.}$ — запас фінансової міцності підприємства.

4. а). Необхідний обсяг реалізації, що забезпечує досягнення запланованого обсягу прибутку (до оподаткування) розраховується:

$$\hat{E} \ddot{v} \ddot{e} = \frac{(\hat{D} \ddot{v} \ddot{e} + F \ddot{v} \ddot{e})}{\times \hat{A} / \hat{E} - v / \hat{E}}, \quad (8)$$

де $PR_{пл}$ - запланований обсяг прибутку (до оподаткування);

$F_{пл}$ - планові постійні витрати;

$ЧД$ - чистий дохід;

K - обсяг реалізації;

v - змінні витрати;

$ЧД/K$ — рівень чистого доходу у виручці від реалізації;

v/K — рівень змінних витрат у виручці від реалізації.

б). Необхідний обсяг реалізації, що забезпечує досягнення запланованого обсягу чистого прибутку розраховується:

$$\hat{E}i\ddot{e} = \frac{(\times\ddot{i}\ddot{r}\ddot{e} + F\ddot{i}\ddot{r}\ddot{e} + \ddot{I}\ddot{E}\ddot{A}\ddot{O}\ddot{A}\ddot{E}^2)}{\times\ddot{A} / \hat{E} - v / \hat{E}}, \quad (9)$$

де: *ПЛАТЕЖИ* - платежі з прибутку.

2.4. Оцінювання санаційної спроможності підприємства

План.

1. Санаційна спроможність підприємства
2. Сутність санаційного аудиту
3. Порядок проведення санаційного аудиту
4. Аудиторський висновок

Основні поняття теми:

Санаційна спроможність - це наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації.

Аудит - це незалежна експертиза публічної бухгалтерсько та фінансової звітності, іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, мета якої - перевірити достовірність їх звітності, визначити повноту та відповідність чинному законодавству здійснюваного обліку та сформулювати висновки про реальний фінансовий стан підприємства.

Тестові завдання :

1. Санаційна спроможність — це:

- а) наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації;
- б) система заходів для відновлення платоспроможності боржника;
- в) сукупність показників санаційної здатності;
- г) результат незалежної експертизи публічної бухгалтерської

фінансової звітності, мета якої перевірити їх достовірність, відповідність чинному законодавству.

2. Санаційно спроможним підприємство буде:

- а) коли продисконтована очікувана вартість майбутніх активів перевищуватиме вартість його ліквідаційної маси перед проведенням санації;
- б) коли очікувана вартість доходів перевищуватиме суму затрат проведення санації;
- в) коли вартість майбутніх зобов'язань підприємства зменшиться після проведення санаційних заходів;
- г) коли за умови успішної санації було отримано максимальний прибуток.

3. Характерним для санаційного аудиту є:

- а) він проводиться на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі;
- б) він проводиться на підприємствах обов'язково кожного року;
- в) він проводиться з метою введення обліку для забезпечення інформацією керівництва;
- г) він проводиться для управління фінансовими активами.

4. Санаційний аудит не включає такий етап:

- а) вироблення рекомендацій;
- б) процес огляду;
- в) експертиза;
- г) висновки.

5. Ідентифікація даних означає:

- а) забезпечення своєчасності та повного відображення всіх операцій на підприємстві;
- б) збір інформації, на підставі якої можна судити про справжнє становище підприємства;
- в) введення обліку з метою забезпечення інформацією керівництва;
- г) ведення обліку з метою для управління бюджетними коштами.

6. Акт аудиторської перевірки може включати такий розділ:

- а) підстави банкрутства;

- б) основні відомості про власників підприємства;
- в) оцінка достовірності інформації та наданих доказів;
- г) рекомендації фінансової санації підприємства.

7. Основна мета санаційного аудиту:

- а) визначення достовірності звітності підприємства, її повноти і відповідності чинному законодавству;
- б) оцінити санаційну спроможність підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та наявності санаційної концепції;
- в) розробка санаційної концепції підприємства;
- г) визначення повноти та правильності нарахування та сплати податкових платежів до бюджету.

8. Аудиторський висновок можливий у такому варіанті:

- а) одноразово стверджується, що підприємство має максимізувати прибуток;
- б) план санації є доцільним або не доцільним;
- в) зазначається розмір грошових коштів необхідних для проведення аудиторського висновку;
- г) зазначається, що план санації можна реалізувати, виконані певні рекомендації зроблені під час санаційного аудиту.

9. Аудит проводиться:

- а) зовнішніми, спеціалізованими підприємствами;
- б) органами, що пов'язані з аудиторськими послугами;
- в) фізичними та юридичними особами аудиторами;
- г) зовнішніми, незалежними від підприємства органами, найчастіше спеціалізованими аудиторськими фірмами або аудиторами.

10. До основних принципів аудиту не належить:

- а) конкретність;
- б) конфіденційність;
- в) компетентність;
- г) незалежність.

Завдання для розрахунків :

Задача 1. Розрахувати наступні показники: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт забезпечення власними коштами, чисті активи підприємства та коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Якщо відомо, що власний капітал підприємства рівний 450000 грн., валюта балансу 862000 грн., позиковий капітал 362000 грн., необоротні активи 331000 грн., оборотні активи 369000 грн., довгострокові зобов'язання 200000 грн., активи 821000 грн.

Задача 2. Розрахувати наступні показники: дивіденди на одну просту акцію, рентабельність акції, чистий прибуток на одну просту акцію та коефіцієнт цінності акцій.

Якщо відомо, що виручка від реалізації 300000 грн., собівартість реалізованої продукції 200000 грн., інші операційні доходи 400 грн., адміністративні витрати 15000 грн., витрати на збут 5000 грн., інші операційні витрати 12000 грн., дивіденди 6000 грн., кількість простих акцій 200000 шт., ринкова вартість однієї акції 0,01 грн.

Задача 3. Розрахувати ефект фінансового левериджу АТ "ТС", якщо відомо, що валовий прибуток підприємства дорівнює 5600 грн., процентна ставка за кредит – 25 %, власний капітал підприємства 12000 грн., залучений капітал підприємства 4850 грн.

Задача 4. На основі даних про діяльність ВАТ "ПРОМ" розрахувати показники ліквідності активів підприємства (коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, коефіцієнт абсолютної ліквідності, норму грошових резервів та коефіцієнт покриття періодичних виплат).

На розрахунковому рахунку підприємства знаходиться 30000 грн., поточні активи 600000 грн., товарно-матеріальні запаси – 6000 грн., середні щоденні виплати грошових коштів за операціями підприємства 17700 грн., гроші в касі 1000 грн., кредиторська заборгованість = 62000 грн., дебіторська на 4000 грн. більша, короткострокова заборгованість 48000 грн. У розпорядженні підприємства також є акції п'яти підприємств на загальну суму 800 грн.

Задача 5. Розрахувати показники оцінки платоспроможності підприємства (поточну платоспроможність, коефіцієнт покриття, коефіцієнт забезпечення власними засобами та коефіцієнт Бівера) за наступними даними: поточні зобов'язання підприємства становлять 192000 грн., грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті – 120000 грн., поточні фінансові інвестиції – 32000 грн., довгострокові зобов'язання – 52000 грн., довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств 21000 грн., оборотні активи підприємства становлять 201000 грн., необоротні – 280000 грн., амортизація – 17000 грн., власний капітал – 365000 грн., чистий прибуток – 62000 грн.

Задача 6. Розрахувати показники оцінки ділової активності підприємства (продуктивність праці, оборотність власного капіталу, оборотність основного капіталу, середній строк обороту дебіторської заборгованості та середній строк обороту кредиторської заборгованості).

Відомо, що середня чисельність працівників дорівнює 340 осіб, виручка від реалізації 300000 грн., власний капітал 321000 грн., валюта балансу – 728000 грн., дебіторська заборгованість – 34000 грн., кредиторська заборгованість 12000 грн.

Задача 7. Провести оцінку майнового стану підприємства, розрахувавши зведений коефіцієнт придатності необоротних активів, фондівіддачу, фондоемність, коефіцієнт рентабельності необоротних активів та коефіцієнт випередження продуктивності праці і заробітної плати.

Сума необоротних активів по залишковій вартості – 68000 грн., сума необоротних активів по первісній вартості – 142000 грн., виручка від реалізації 341000 грн., вартість необоротних активів – 234000 грн., чистий прибуток – 32000 грн., обсяг виготовленої продукції за звітний період 1200000 грн., за попередній 956000 грн., середньоспискова чисельність персоналу за звітний період 341 чол., за попередній 296 чол., фонд оплати праці за звітний період 756000 грн., за попередній – 701000 грн.

Задача 8. У рамках аналізу грошових потоків підприємства розрахувати коефіцієнт Cash_Flow, коефіцієнт ліквідності грошових потоків та обчислити коефіцієнт ефективності грошових потоків.

Чистий грошовий потік – 10000 грн., заборгованість підприємства 554050 грн., грошові кошти підприємства 45 000 грн., короткострокові фінансові вкладення 36000 грн., валовий додатний грошовий потік 282414,22 грн., залишок грошових коштів на кінець 49827,63 грн., та на початок періоду 17500 грн., валовий від’ємний грошовий потік 250086, 58 грн.

Задача 9. Оцінити прибутковість підприємства, розрахувавши коефіцієнт прибутковості власного капіталу, операційну рентабельність продажу, рентабельність основної діяльності, коефіцієнт прибутковості активів та головний показник прибутковості.

Прибуток після оподаткування 3885,83 грн., власний капітал 410650 грн., виручка від реалізації (з ПДВ) 301150 грн., прибуток від реалізації 16908,33 грн., собівартість продукції 201150 грн., прибуток до оподаткування 7908,33 грн., активи 1032050 грн., нематеріальні активи 51175 грн.

Задача 10. Оцінити вартість підприємства як цілісного майнового комплексу методом балансової вартості (по фактичній вартості) та розмір статутного фонду акціонерного товариства.

Залишкова вартість основних засобів 276175 грн., залишкова вартість нематеріальних активів 48675 грн., запаси і затрати, які входять у валюту балансу, 162950 грн., довгострокові фінансові вкладення 51175 грн., інші необоротні активи 26175 грн., грошові кошти, розрахунки та інші активи 325350 грн., довгострокові пасиви 97350 грн., розрахунки та інші пасиви 518450 грн., незавершені капітальні вкладення 6175 грн., вилучення вартості майна, для якого встановлено особливий режим приватизації, 32485 грн., нематеріальні активи, які не відображені в балансі, 2433.75 грн., зональний коефіцієнт 1,1 грн.

Задача 11. Оцінити вартість підприємства як цілісного майнового комплексу методом балансової вартості (по відновній вартості активів та по вартості виробничих активів).

Фактична вартість майна підприємства 280875 грн., індекс інфляції 120%, залишкова вартість основних фондів (ОФ) 276175 грн., 25% ОФ не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі, в балансі не відображено 15% ОФ, що орендуються підприємством.

Задача 12. Оцінити вартість майна підприємства методом оцінки майбутніх чистих грошових потоків (ЧГП) при незмінному обсязі ЧГП.

Обсяг чистих грошових потоків дорівнює 32327,63 грн., вартість майна, оціненого по фактичній вартості активів, – 280875 грн., ринкова вартість акції 1,5 грн., річна доходність акції 0,04 грн..

2.5. Види санації та її фінансове забезпечення

План.

1. Досудова санація
2. Судова санація
3. Джерела забезпечення санації підприємств
4. Мирова угода

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Основні поняття теми:

Мирова угода - це процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами відносно пролонгації термінів сплати належних кредиторам платежів або відносно зменшення суми боргу.

Тестові завдання :

1. Досудова санація це:

- а) фінансова підтримка підприємства, яка дозволяє уникнути банкрутства та ліквідації;
- б) система заходів, які здійснюються з метою уникнення порушення впровадження у справі про визнання боржника банкрутом;
- в) процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами відносно пролонгації термінів сплати незалежним кредиторам платежів;
- г) здійснення адміністративно-економічних, правових, технічних заходів спрямованих на зміну структури підприємства.

2. Санація запроваджується на строк не більше:

- а) 2-х років;
- б) 12 місяців;
- в) 3-х місяців;
- г) 1-го року.

3. У плані досудової санації міститься така інформація:

- а) розрахунок суми необхідних коштів для реалізації заходів;
- б) про фінансовий стан боржника та заходи щодо відновлення платоспроможності;
- в) визначення джерел фінансування;
- г) усі відповіді вірні.

4. Розпорядник майна призначається не більше ніж на:

- а) 6 місяців;
- б) 2 роки;
- в) 12 місяців;
- г) 9 місяців.

5. Комітет кредиторів має такі повноваження:

- а) схвалити план санації і подати його на затвердження суду;
- б) відхилити план санації і звернутись до суду з клопотанням про визначення боржника банкрутом;
- в) відхилити план санації і звернутись до суду про призначення нового керуючого;
- г) усі відповіді вірні.

6. Контроль за виконанням плану здійснює:

- а) комітет кредиторів;
- б) керуючий санацією;
- в) розпорядник майна;
- г) фізична особа, яка зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності.

7. До внутрішніх джерел фінансової санації відносять:

- а) кошти державного бюджету ;
- б) кошти основних кредиторів та кошти від залучення інвестицій;
- в) кошти працівників підприємства та кошти власників підприємства;

г) використання кредитних ресурсів.

8. До зовнішніх джерел фінансової санації відносять:

- а) кошти основних кредиторів та кошти від залучення інвестицій;
- б) кошти державного бюджету ;
- в) використання кредитних ресурсів;
- г) усі відповіді вірні.

9. Кошти кредиторів можуть бути залучені шляхом:

- а) реструктуризації заборгованості;
- б) за допомогою повної або часткової допомоги від зобов'язань;
- в) придбання облігацій підприємства;
- г) вірна відповідь а), б).

10. Схвалений план санації подається до суду в :

- а) 4-й термін з дня проведення засідання кредиторів;
- б) 2-й термін з дня проведення засідання кредиторів;
- в) на початку 3-го терміну з дня проведення засідання кредиторів;
- г) 5-й термін з дня проведення засідання кредиторів.

Завдання для розрахунків :

Задача 1. Розрахувати всі показники, що характеризують збільшення статутного фонду АТ, відповідно до вихідних даних: номінальна вартість акції 50 грн., прийнято рішення про збільшення статутного фонду на 50%. Курс реалізації додаткових акцій – 1,4 номіналу. Визначити курсову вартість АТ.

Статутний фонд початковий 1000000 грн., кількість емітованих акцій 20000 штук, біржовий курс акцій 100 грн. Розмір додаткової емісії 700000 шт.

Задача 2. Розрахувати зміну фінансово-майнового стану старих акціонерів, якщо розмір статутного фонду АТ = 800000 грн., номінальна вартість акцій 100 грн., додаткове залучення коштів 200000 грн. Прийнято рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок виплати дивідендів шляхом емісії додаткових акцій за рахунок нерозподіленого прибутку та резервних фондів, які перевищують передбачений законодавством розмір. Відношення, за

яким збільшується стат. фонд – 4:1 (25%). Резерви та нерозподілений прибуток становлять 1000000 грн.

Задача 3. Визначити суму для проведення фінансової санації підприємства, яку виділить підприємство після сплати усіх зобов'язань по акціях.

Кількість випущених акцій 15000 шт., загальна сума емісії акцій 300000 грн., кількість привілейованих акцій 10 % від загальної кількості, фіксований дивіденд по привілейованим акціям 12 %, період попередньої несплати дивідендів 2 роки, маса дивіденду 120000 грн.

Задача 4. Визначити суму для проведення фінансової санації підприємства, яку виділить підприємство після сплати усіх зобов'язань по акціях.

Кількість випущених акцій 80000 шт., загальна сума емісії акцій 740000 грн., кількість привілейованих акцій 10 % від загальної кількості, фіксований дивіденд по привілейованим акціям 10 %, період попередньої несплати дивідендів 2 роки, маса дивіденду 170000 грн., максимальний фіксований відсоток по привілейованим акціям з обмеженою участю у прибутках 12 %.

Задача 5. Банк видав кредит для проведення санації підприємства у розмірі 10 млн. грн.. на три роки за складною річною ставкою 60 % річних з погашенням одноразовим платежем. Визначити суму, що погашається, та суму відсотків за користування кредитом.

2.6. Реструктуризація підприємства

План.

1. Сутність реструктуризації підприємства
2. Форми реструктуризації
3. Реорганізація підприємства
4. Форми санаційної реорганізації

Основні поняття теми:

Реструктуризація підприємств - це здійснення адміністративно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, здатних привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва.

Синергізм - це умова, за якої загальний результат є більшим від суми часток. Коли йдеться про реорганізацію, спрямовану на використання ефекту синергізму, вартість підприємства в її результаті перевищує сумарну вартість окремих підприємств до реорганізації.

Приєднання - це спосіб корпоративної реструктуризації, який передбачає приєднання всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб - право попередників до іншої юридичної особи - правонаступника.

Поділ - це спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб.

Перетворення - це спосіб реорганізації, що передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства. Коли одне підприємство перетворюється на інше, до підприємства, яке щойно виникло, переходять усі майнові права та обов'язки колишнього підприємства.

Тестові завдання :

1. Розрізняють такі форми реструктуризації:

- а) виробництва, пасивів, активів, тіньова;
- б) відкрита, закрита, тіньова, реорганізація;
- в) активів, виробництва, фінансова, реорганізація;
- г) об'єктивна, суміжна, прямолінійна, групова.

2. Реструктуризація підприємства – це

- а) процедура ліквідації неспроможного підприємства, яка здійснюється за рішенням арбітражного суду;

- б) здійснення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм;
- в) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання;
- г) визначення оцінної вартості майна підприємства експертом згідно з договором із замовником.

3. Основними формами реорганізації є:

- а) диверсифікація, синергізм, модерн;
- б) злиття кількох підприємств в одне, приєднання одного до іншого, взаємне поглинання підприємств;
- в) незалежність, послідовність, конфіденційність;
- г) взаємне поглинання підприємств, горизонтальна форма, вертикальна форма.

4. Синергізм – це

- а) умова, за якої загальний результат є більшим від суми часток;
- б) стан фінансів підприємств, за якого грошові надходження дорівнюють потребі в капіталі;
- в) фізична або юридична особа, яка має намір узяти фінансову чи іншого роду матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі;
- г) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

5. Горизонтальне злиття підприємств – це

- а) злиття одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;
- б) об'єднання двох фірм, які виробляють однакові тип товару чи надають однакові послуги;
- в) злиття фірм, які виробляють різні типи товару;
- г) правильні відповіді а) і в).

6. Реорганізація підприємства – це

- а) сукупність вкладів учасників у майно підприємства для забезпечення його діяльності в розмірах, визначених установчими документами;

- б) баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності, в якому окремими рядками відбиваються активи і пасиви, розподілені між ним і підприємствами- правонаступниками;
- в) поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємств, який здійснюється на підприємствах, що перебувають у фінансовій кризі;
- г) повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох.

7. Заходи, які запроваджуються при реструктуризації:

- а) зміна керівництва підприємства;
- б) упровадження нових, прогресивних форм та методів управління;
- в) диверсифікація асортименту продукції;
- г) всі відповіді вірні.

8. Вертикальне злиття підприємств – це

- а) об'єднання двох фірм, які виробляють однаковий тип товару чи надають однакові послуги;
- б) злиття фірм, які виробляють різні типи товару;
- в) злиття одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;
- г) злиття підприємств, у раді правління яких залишаються їхні керівні органи.

9. Приєднання підприємств – це

- а) форма реорганізації, яка передбачає приєднання всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб — право попередників до іншої юридичної особи — правонаступника;
- б) форма реорганізації, за якої одна юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюються кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб;
- в) форма реорганізації, яка передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства;
- г) форма реорганізації, яка полягає в придбанні корпоративних прав фінансово неспроможного підприємства підприємством-санатором.

10. Спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб – це

- а) приєднання підприємства;
- б) поділ підприємства;
- в) вертикальне злиття підприємства;
- г) горизонтальне злиття підприємства.

2.7. Методи державної фінансової підтримки санації підприємств

План.

- 1. Мета, значення та необхідність державної санаційної підтримки підприємств
- 2. Функції органів з питань санаційної підтримки підприємств
- 3. Форми та методи державної підтримки підприємств

Основні поняття теми:

Пряме державне фінансування санації підприємства передбачає безпосереднє надання коштів суб'єктам господарювання із централізованих фондів фінансових ресурсів.

Тестові завдання :

1. Беручи участь у санації підприємств, держава, як правило, прагне:

- а) підвищити рівень безробіття;
- б) підвищити рівень економіки;
- в) протидіяти збільшенню зарплат;
- г) протидіяти спаду виробництва.

2. Державна підтримка під час санації підприємствам, може здійснюватися:

- а) за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
- б) власних коштів підприємств;
- в) за рахунок меценатів;

г) вірної відповіді не має.

3. До основних критеріїв відбору підприємств для надання їм цільової державної підтримки слід віднести:

- а) списання заборгованості перед державою;
- б) навчання потенційних консультантів;
- в) потенційна прибутковість, заміна імпоротної продукції, сировини, матеріалів вітчизняними;
- г) правильні відповіді а і б.

4. Законом „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” передбачено, що функцію державного органу з питань банкрутства виконують:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Міністерство охорони праці України;
- г) Міністерство освіти України.

5. Питання санації та реструктуризації недержавних підприємств вирішує:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Український центр реструктуризації підприємств;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністерство фінансів України.

6. Назвіть основні завдання Українського центру реструктуризації підприємств:

- а) розроблення та здійснення проектів фінансового оздоровлення і реструктуризації підприємств, залучення іноземних та вітчизняних партнерів до виконання цих програм;
- б) заміна імпоротної продукції, сировини, матеріалів вітчизняними; вирішення проблеми енергозабезпечення, енергозбереження (ресурсозбереження);
- в) збереження науково-технічного потенціалу (досліджень і розробок, що мають пріоритетне значення для країни)
- г) вірної відповіді не має.

7. Централізована санаційна підтримка може проводитися:

- а) шляхом прямого бюджетного фінансування;
- б) непрямыми формами державного впливу;
- в) шляхом непрямого бюджетного фінансування;
- г) правильні відповіді а і б.

8. Пряме бюджетне фінансування санації підприємств може здійснюватися на:

- а) поворотних і безповоротних засадах;
- б) договірних і добровільних засадах;
- в) повторних і добровільних засадах;
- г) правильні відповіді а і б.

9. Фінансова підтримка на безповоротній основі надається в таких випадках:

- а) для надання цільових податкових пільг підприємствам, які потребують санації;
- б) для фінансування витрат на відновлення платоспроможності окремих підприємств, діяльність яких пов'язана з особливо важливими суспільними інтересами;
- в) фінансова підтримка на безповоротній основі ніколи надається;
- г) правильна відповідь а) і б).

10. До основних форм непрямой державної підтримки підприємств слід віднести:

- а) надання цільових податкових пільг підприємствам, які потребують санації;
- б) списання заборгованості перед державою;
- в) розміщення державних замовлень на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі;
- г) усі відповіді правильні.

2.8. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств

План.

1. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств
2. Процедури банкрутства

3. Доарбітражне врегулювання господарських спорів
4. Основні стадії судового впровадження

Основні поняття теми:

Банкрутство – це визнання арбітражним судом неспроможності боржника відновити свою платоспроможність та визнання судом вимог кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Приховане банкрутство – це навмисне приховування факту стійкої фінансової неспроможності через подання недостовірних даних, якщо це завдало матеріальних збитків кредиторам.

Фіктивне банкрутство – завідомо неправдива заява власника підприємства про фінансову неспроможність виконати зобов'язання перед кредиторами та бюджетом.

Умисне банкрутство – свідоме доведення суб'єкта господарювання до фінансової неплатоспроможності, яка виникає внаслідок того, що власник або посадова особа з корисних міркувань вдається до протиправних дій або неналежно виконує службові обов'язки, завдає істотної шкоди державі або громадським інтересам чи законодавчим правам власників і кредиторів.

Тестові завдання :

1. Доарбітражне регулювання спорів полягає у:

- а) зверненні кредитора до дебітора з письмовою претензією про відшкодування заборгованості;
- б) зверненні дебітора до кредитора з письмовою претензією про відшкодування заборгованості;
- в) зверненні дебітора до кредитора з проханням списати заборгованість з позабалансових рахунків підприємства;
- г) зверненні кредитора до дебітора з письмовою претензією про відшкодування заборгованості та нанесених збитків.

2. У претензії зазначаються:

- а) реквізити заявника претензії та підприємств, на адресу яких направляється претензія; дата та номер претензії;
- б) обставини, на підставі яких заявляється претензія; докази, які

підтверджують ці обставини;

- в) вимоги заявника та сума претензії та її розрахунок, якщо претензія підлягає грошовому оцінюванню;
- г) всі відповіді правильні.

3. Претензію підписує:

- а) керівник підприємства;
- б) керівник підприємства та головний бухгалтер;
- в) керівник підприємства або його заступник;
- г) заступник керівника підприємства.

4. У разі, коли претензія лишилася без відповіді або була відхилена, заявник:

- а) анулює претензію;
- б) звертається до господарського суду з позовною заявою про стягнення заборгованості;
- в) надсилає повторну претензію;
- г) звертається до арбітражного суду з позовною заявою про стягнення заборгованості.

5. Через скільки днів від дня одержання відповіді, заявник претензії має право подати до банку розпорядження про списання у безспірному порядку визнаної боржником суми:

- а) через 10;
- б) через 25;
- в) через 20;
- г) через 15.

6. Коли спір вважається врегульованим?

- а) Коли претензію визнано повністю або частково та повідомляється про перерахування визнаної суми;
- б) Коли претензію визнано повністю або частково, але не повідомляється про перерахування визнаної суми;
- в) Коли претензію визнано і заборгованість погашено;
- г) Коли претензію визнано повністю.

7. Вимоги кредитора до боржника повинні складати не менше ніж:

- а) 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

- б) 200 мінімальних розмірів заробітної плати;
- в) 300 мінімальних розмірів заробітної плати;
- г) 200 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

8. Назвіть першу стадію судового впровадження:

- а) подання заяви;
- б) процедура розпорядження майном;
- в) виявлення кредиторів та інвесторів;
- г) ліквідаційна процедура.

9. На якому з етапів судового впровадження складається реєстр кредиторів на основі їх заяв, що підтверджують грошові вимоги :

- а) запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів;
- б) створення органів кредиторів;
- в) виявлення кредиторів та інвесторів;
- г) процедура розпорядження майном.

10. Коли починається ліквідаційна процедура:

- а) з моменту прийняття рішення господарським судом про ліквідацію;
- б) коли заявник подає заявку про ліквідаційну процедуру;
- в) з моменту задоволення всіх вимог кредиторів;
- г) з моменту визнання боржника банкрутом .

2.9. Санаційні аспекти комерційних банків

План.

1. Ознаки фінансової кризи комерційного банку
2. Сутність санації комерційного банку
3. Санаційна реорганізація банку
4. Заходи щодо оздоровлення банківських установ України

Основні поняття теми:

Режим фінансового оздоровлення — це система непримусових та примусових заходів впливу на комерційний банк, спрямованих на збільшення обсягу капіталу до необхідного рівня протягом визначеного НБУ періоду з метою відновлення ліквідності та

платоспроможності і усунення порушень, які призвели комерційний банк до збиткової діяльності або скрутного фінансового становища, а також наслідків цих порушень.

Стабілізаційна позика — це позика, яка може надаватись НБУ комерційному банку на визначений Правлінням НБУ строк для оперативного забезпечення його платоспроможності і ліквідності й підтримки виконання заходів фінансової санації.

Тестові завдання :

1. Симптоми кризи комерційного банку бувають:

- а) прямі;
- б) непрямі;
- в) пропорційні;
- г) вірні відповіді а і б.

2. Санація банків в Україні здійснюються з ініціативи та під контролем:

- а) Кабінету Міністрів України;
- б) Верховної Ради України;
- в) Національного банку України;
- г) Міністерства фінансів України.

3. Банк може бути переведений в режим фінансового оздоровлення на строк:

- а) не менше як 12 місяців;
- б) не більше як 12 місяців;
- в) 12 місяців;
- г) не менше 6 місяців.

4. Система не примусових та примусових заходів впливу на комерційний банк, спрямованих на збільшення обсягу капіталу до необхідного рівня протягом визначеного НБУ періоду з метою відновлення ліквідності та платоспроможності і усунення порушень – це:

- а) фінансове оздоровлення;
- б) режим фінансового оздоровлення;
- в) стабілізаційна позика;

Національний університет
водного господарства
та природокористування
г) вірної відповіді немає.

5. Основними показниками кризи більшості комерційних банків є:

є:

- а) збиткова діяльність;
- б) грубі порушення правил бухгалтерського обліку та звітності;
- в) проблемні кредити;
- г) вірні відповіді а і б.

6. Наслідком фінансової кризи банківської установи є:

- а) втрата ліквідності та платоспроможності;
- б) втрата ділової активності;
- в) втрата ліквідності;
- г) втрата ефективності управління.

7. Управління по роботі з проблемними банками систематично аналізує фінансово-господарський стан банків за системою:

- а) OIB;
- б) Camel;
- в) IFS;
- г) Cries.

8. Позика, яка може надаватися НБУ комерційному банку на визначений Правлінням НБУ строк для оперативного забезпечення його платоспроможності і ліквідності й підтримки виконання заходів фінансової санації:

- а) стабілізаційна позика;
- б) кризова позика;
- в) санаційна позика;
- г) вірної відповіді немає.

9. Термін роботи тимчасової адміністрації не може перевищувати:

- а) 1,5 рік;
- б) 2 роки;
- в) 12 місяців;
- г) 6 місяців.

10. Скільки груп показників дають можливість оцінити фінансовий стан банку:

- а) 5;
- б) 7;
- в) 3;
- г) 4.

2. Перелік тем для самостійної роботи студентів

1. Економічна сутність санації підприємств.
2. Моделі фінансової санації підприємств.
3. Принципи управління фінансовою санацією підприємств.
4. Сутність фінансового контролінгу.
5. Завдання та функції контролінгу.
6. Система раннього попередження та реагування. Моделі прогнозування банкрутства.
7. Методи контролінгу.
8. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
9. Аналіз точки беззбитковості підприємства як метод контролінгу.
10. Бенчмаркінг як метод контролінгу.
11. Вартісний аналіз як метод контролінгу.
12. Сутність та основні завдання санаційного аудиту.
13. Методи визначення санаційної спроможності підприємства.
14. Методи та програма санаційного аудиту.
15. Порядок проведення санаційного аудиту.
16. Порядок складання акта аудиторської перевірки.
17. Аналіз виробничо-господарської діяльності в процесі санаційного аудиту підприємства.
18. Аналіз фінансової сфери в процесі санаційного аудиту підприємства.
19. Форми фінансування фінансової санації.
20. Методи визначення потреби в капіталі для проведення санації підприємства.
21. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
22. Правила фінансування санації підприємств.
23. Фінансовий леверидж та оптимізація структури капіталу підприємства.
24. Поняття та характеристика внутрішніх джерел фінансової санації.

25. Зниження собівартості продукції як метод фінансової санації за рахунок внутрішніх джерел.
26. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу.
27. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.
28. Зміст та необхідність державної санаційної підтримки підприємств.
29. Форми та методи державної фінансової підтримки підприємств.
30. Економічний зміст санації балансу та призначення санаційного прибутку.
31. Методи зменшення статутного фонду.
32. Досудове врегулювання господарських спорів.
33. Судове врегулювання господарських спорів в Україні.
34. Етапи оголошення підприємства банкрутом.
35. Порядок ліквідації підприємства в Україні.
36. Фінансова санація на ухвалу господарського суду.
37. Мирова угода як інструмент судового врегулювання господарських спорів.
38. Види банкрутства підприємств.
39. Санація комерційного банку в рамках непримусових заходів впливу.
40. Функціонування комерційного банку в режимі фінансового оздоровлення.
41. Порядок ліквідації комерційного банку в Україні.
42. Реорганізація як метод фінансового оздоровлення комерційних банків.